

Varför Ryssland styrs av förrädare

"De som tror att man kan leva på sina förtjänster i det förflyttna och vila på sina lagrar gör ett stort misstag. En klok historia placerar sådana människor på arkivets hyllor." Orden fälldes för några år sedan av Malenkov, som nu själv fått illustrera satsens riktighet. Vad som i dag hänt Malenkov, Molotov, Kaganovitj och kanske tusentals andra har i själva verket hänt det stora flertalet av Rysslands ledare under de fyrtio åren sedan kommunistrevolutionen. De har förklarats vara förrädare mot sitt land och fiender till sitt parti. I regel har de blivit skjutna, några få har lyckats fly, andras öde är okänt. Så gott som alla de män vilka ledde kommunismen till makten befanns tjugo år senare ha varit skurkar, bedragare, stämplare mot regimen, nazistiska konspiratörer — Trotskij, Radek, Kamenev, Sinovjev, Bucharin och de andra, vilka förut prisats som det segrande proletariets praktiska och teoretiska ledare. Med de män som kom till världet efter Stalins död har denna historia upprepats — först har de varit hjältar och sedan har de blivit folkfiender, ja, de har, visas det, alltid varit folkfiender. Med själve Stalin har det gått på liknande sätt, ehuru först efter hans död. År 1955 kunde Chrustjev inför Tito deklarerera att Rysslands politik sedan många år inspirerats av västerlandets agenter; Stalin hade alltså, om än inte medvetet brottslig, varit ett redskap för USA. Endast Lenin, som blott härskade några år, är åtminstone ännu inte misstänkt för förräderi.

Malenkovs ord om placering "på arkivets hyllor" ger en alltför beskedlig bild av utrensningarna. Här är det inte fråga om reträttplatser, utan om undergång. Och inte ens i bokstavlig betydelse får de besegrade plats på hyllorna, i historien. Städerna och platser

som fått deras namn blir om döpta, regimens krönikeskriivare utrotar dem ur historieböckerna eller förvandlar dem till brottslingar. Vad som verkligen skett raderas ut, och det förflyttna skrivs om efter de för tillfället härskandes behov. Förfalskningar av denna art har alltid ägt rum, men de sker nu med en snabbhet, en konsekvens och en precision som saknar motstycke.

Varför är det så? Varför måste de som besegras i maktkampen inte bara avlägsnas, utan också betecknas som parti-fiender eller förrädare? Proceduren ter sig, tycker man, så uppenbart farlig för själva regimen, så irrationell från de handlandes egen synpunkt. Stalin antydde detta redan i ett tal år 1924. "Metoden att hugga av huvuden är farlig och smittsam. Man huggar av ett huvud i dag, ett annat i morgon, ett tredje dagen därpå — vad blir då slutligen av partiet?" Det behövs en nästan otrolig fanatism och lättrogenhet hos dem som bekänner sig till kommunismen för att inte dessa skådespel skall verka avskräckande. Även de som står kalla inför grymheten borde begripa att en regim som av sina egna män förklarats ha varit uppbyren av förrädare, där vännen och kollegan av i dag blir bödeln i morgon, är förgiftad.

Men Stalin, som yttrade de varnande orden, blev masssexekutorn framför andra, Bulganin och Chrustjev, som i sin tur angrep den döde Stalin för hårdhet, rasar nu mot sina egna kamrater. Slutsatsen måste bli att utrensningarna och beskyllningarna för förräderi ingår i systemet, att Ryssland under kommunismen måste styras av personer som efter sitt fall eller efter sin död — vilket nästan alltid är samma sak — av efterträdarna och segrarna förklarats vara regimens fiender.

Utrensningarna motiveras ofta av kommunistiska ledare som medel att säkra enhet och disciplin och att framkalla ovillkorlig lydnad mot ledningen. "Härskaren måste", skriver Stalin, "då och då gå genom lederna av partiet med en kvast i handen." För att bevara den skräck som är diktaturens grundval är våldet nöd-

DEN SISTA BILDEN

Utrensarna Bulganin och Chrustjev och "partifienderna" Molotov och Malenkov i en sista skenbart gemytlig scen på Moskvas järnvägsstation den 14 juni. Då mötte partipresidiet upp för att välkomna premiärministern och partiledaren vid återkomsten från Finland — och enligt vissa uppgifter var det just på järnvägsstationen som Molotov framställde sitt ultimatum och krav på ett sammanträde med presidiet. Tre dagar senare började av allt att döma den avgörande striden i presidiet, när Molotov inledde den attack mot Chrustjev som slutade med fullständigt nederlag.

vändigt; om inte förrädare finns, måste de uppfinnas. Men då det gäller de utrensningar på det högsta planet varom här närmast är fråga torde förklaringen till stor del vara att söka i kommunismens centrala ideologiska tankegång. Enligt denna arbetar partiet, sammansvetsat till ett vapen mot yttre och inre fiender, för ett stort och avlägset mål; absolutionen består i den seger som visar att man hade rätt, att kommunismen förverkligar historiens syfte. Varje åtgärd är ett steg mot målet; varje åtgärd är från denna synpunkt god eller ond, rationell eller irrationell. Endast ett medel är i varje situation det givna; att handla på ett annat sätt är inte bara olämpligt, utan ett brott mot idén. I praktiken blir det självfallet någon eller några härskares vilja som blir avgörande,

men dessas handlande måste rättfärdigas som historiskt ofrånkomligt. Då en ny handlingslinje tas upp blir den gamla ett förräderi, då en majoritet segrar över en minoritet blir minoriteten förrädare. I "Natt klockan tolv på dagen" har Koestler med utomordentlig skärpa visat att enligt dessa föreställningar även ställningstagandet i sekundära frågor antingen blir "sant kommunistiskt" eller brottsligt.

Efter årtionden av denna regim måste, och det är sannolikt än viktigare, den härskande gruppen, eliten, bli en samling hårda och grymma människor. Män som Chrustjev och Bulganin, med otaliga mord och personliga förräderier som trappsteg i karriären, måste ha nått en märklig kombination av misstänksamhet och hänsynslöshet. Att bli offer eller bödel,

detta ständiga val förföljer och förgiftar de härskande, de är alla Macbeth, jagade av vålnader och hämnare.

Att den maktstrid, den utrensning som nu försiggått skulle betyda en genomgripande politisk förändring finns ingen anledning att anta. Maktstriderna, utrensningarna över huvud, ger däremot någon grund för förhoppningar. De försvarar den kommunistiska propogandan utanför järnridån. De visar att bakom den "järnhårda enheten" finns spänning, konflikter, fruktan och hat. Det är dock inte alldeles uteslutet att en maktstrid en gång leder till inte bara några tyranners utan tyranniets fall och att denna regim, enligt de egna vittnesbörden och enligt våra värderingar, en regim av brottslingar, skall placeras "på arkivets hyllor".